

Taal in thema's

Een werkwijze om met het hele team te oriënteren
hoe de nieuwe kerndoelen Nederlands een plek
krijgen binnen het thematisch onderwijs.

Onderzoeksvraag van de basisschool

Op welke manieren kunnen we het lees- en taalonderwijs effectief integreren in ons thematisch onderwijs, zodat leerlingen zowel hun taalvaardigheden verbeteren als betekenisvolle verbindingen maken met de thema's die we behandelen?

Uitgangspunten

- Binnen het taalonderwijs kan een onderscheid worden gemaakt tussen **leerprocessen** en **ontwikkelingsprocessen** (Smits & Van Koeven, 2020). Decoderen en spelling zijn leerprocessen die expliciete instructie behoeven en waarvoor een stapsgewijze benadering moet worden aangehouden. Begrijpend lezen, stellen, spreken, gesprekken voeren zijn daarentegen ontwikkelingsprocessen. Deze vragen om impliciete instructie, veel oefening en adequate feedback. **Voor de ontwikkelingsprocessen betekent het dat taal in thema's verwerken *niet* een kwestie is van kerndoelen –uitgesplitst in kleinere doelen- wegzetten binnen het curriculum, als 'losse onderdelen' die binnen één les afgevinkt kunnen worden. Deze processen van goed en coherent leren spreken, schrijven en lezen over inhouden moeten elk leerjaar meerdere keren worden aangeboden.**
- Een **themaplanning** moet niet een in beton gegoten document zijn maar halfopen en **dynamisch** blijven, zodat leerkrachten de meest up-to-date teksten of andere media kunnen gebruiken in hun thema. Zo blijven leerkrachten zelf gemotiveerd om hun onderwijs te vernieuwen.

Activiteit met kartrekkersgroep

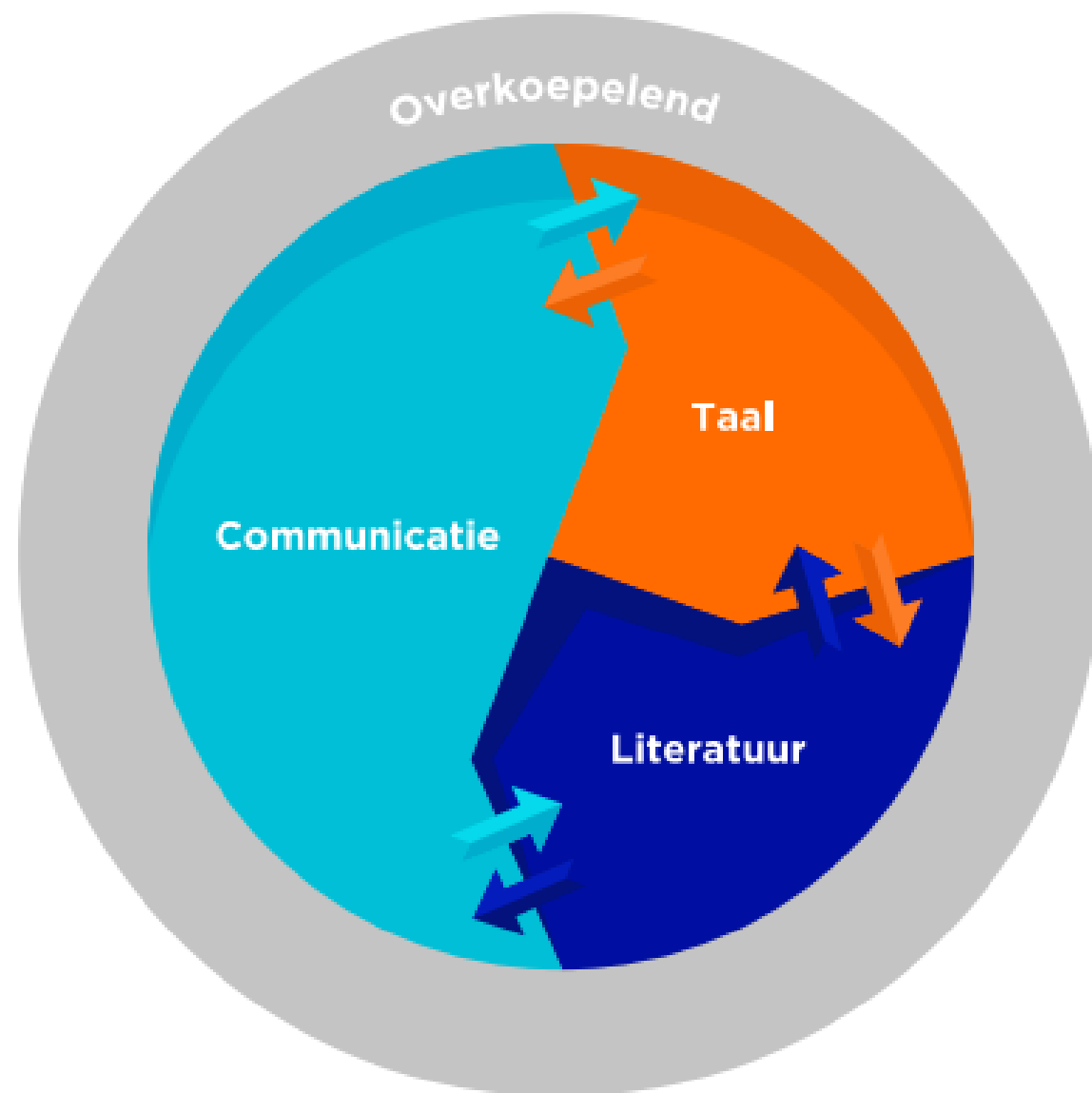
Themaplanners bestuderen

- Uitleg nieuwe kerndoelen Nederlands (vanaf zomer 2026 van kracht)
Kerndoelen hebben een schooloverkoepelend doel (taal aan inhouden verbinden en leesbevorderend klimaat bieden) en daaronder domeindoorbroken doelen (zie ook: volgende dia's en hand-out)
- Bestaande ingevulde themaplanners op A3-formaat uitdelen
- Aan welke taaldoelen wordt eigenlijk al gewerkt? Post-its plakken.
(Waarschijnlijk is de conclusie: al best veel!)
- Doel: inzicht krijgen waar taal allemaal zit en eventueel nog explicieter kan worden gemaakt (taal als middel én als doel)

Verantwoording

Verantwoording bij de definitieve concept-kerndoelen Nederlands

Een goede beheersing van het Nederlands is in het Nederlandse onderwijs een voorwaarde om in alle leergebieden tot begrip te komen en kennis te verwerven. Leerlingen verwerven deze kennis via inhoudelijke thema's, rijke teksten en taalactiviteiten die aangeboden worden in de leergebieden. Zo bieden alle leergebieden, van mens en maatschappij tot rekenen en wiskunde, een betekenisvolle context om de taal- en denkontwikkeling hand in hand te laten verlopen. De kennis die leerlingen verwerven in de leergebieden draagt bij aan burgerschapsvorming, hun begrip van de wereld en daarmee aan beter begrip van teksten. Het leggen van verbanden tussen het leergebied Nederlands en de andere leergebieden is dus een voorwaarde voor duurzame kennis- en taalontwikkeling.

Domeindoorbroken kerndoelen & de conceptualiserende functie van taal

We zetten informatie om in kennis door erover te denken

©Suzanne van Norden

Met het hele team op een (halve) studiedag

Activiteit 1:

Taalcoördinator geeft een korte introductie op de nieuwe kerndoelen.

Steeds wisselen van kerndoel en enkele minuten brainstormen over taal- lesideeën bij een specifiek thema. Daarna wisselen van kerndoel met een collega en lesideeën aanvullen. Enkele rondes, zodat bijna alle kerndoelen worden gelezen.

Thema:	Subonderwerpen:	
Kerndoel:	Kerndoel:	Kerndoel:
Lesidee:	Lesidee:	Lesidee:

Activiteit 1: vervolg

Illustraties bij de kerndoelen achter de hand hebben voor collega's die het lastig vinden (voorbeeld hiernaast).

Plenair nabespreken.

Illustratie bij Kerndoel 2

2A

Illustraties bij Luisteren en lezen met begrip

- de inhoud van een tekst weergeven in een schema, passend bij de tekststructuur;
- met regelmaat leesfilmpjes maken waarin leerlingen een minuut hardop voorlezen om hun eigen voortgang te monitoren;
- gesprekken voeren over voorgelezen boeken aan de hand van open vragen over inhoud en betekenis van het verhaal;
- aantekeningen maken bij een informatieve kinderpodcast, met als luisterdoel argumenten verzamelen bij een actueel onderwerp;
- de inhoud achter een hyperlink in een online tekst voorspellen en bespreken.

2B

Illustraties bij Luisteren en lezen met diep begrip

- kennis over een onderwerp verdiepen door verschillende teksten over dit onderwerp te lezen, podcasts te beluisteren, of nieuwe media te bekijken of te beluisteren;
- twee rijke teksten bespreken over hetzelfde onderwerp die elkaar aanvullen, maar op sommige punten tegenstrijdig zijn;
- literaire gesprekken voeren over de waardering van gelezen boeken;

Activiteit 2:

‘Gewapend’ met illustraties bij de kerndoelen en de inhoudslijnen van Nederlands in jaarlagen of bouwen uiteen om een thema uit te denken. Een echte werksessie (60 minuten). Plenaire terugkoppeling.

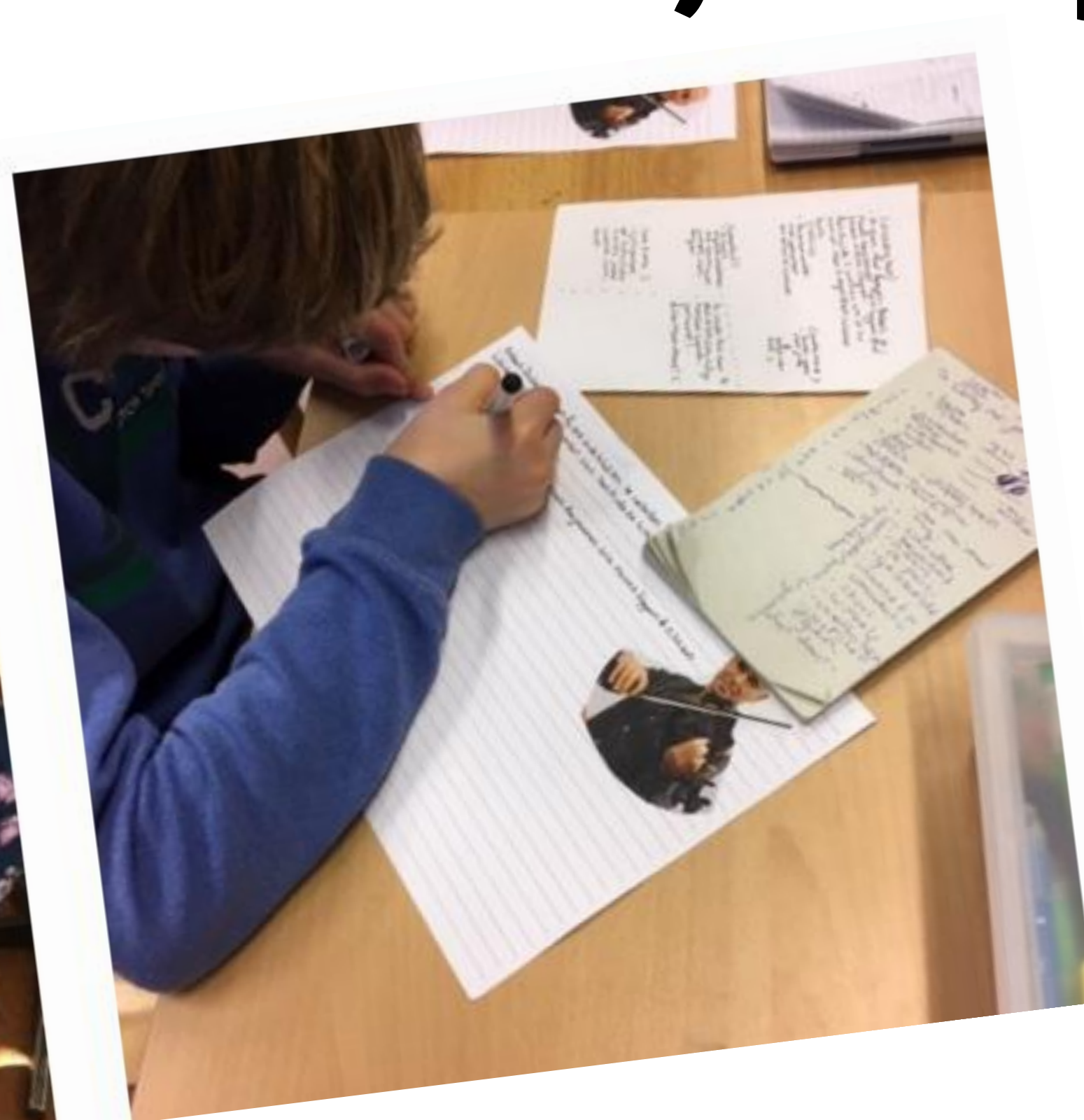
Genres in een doorgaande lijn

- Elke tekstsoort –gesproken of geschreven- kent een ander doel, andere opbouw en andere kenmerken. Het is goed als leerlingen in de meest voorkomende genres onderwijs krijgen.
- Je wilt niet dichttimmeren wanneer welke tekstsoort precies wordt aangeboden, want je weet nooit welke leuke teksten of boeken je vindt bij een thema, dit kan per jaar wisselen. Om te kunnen zien of alle tekstsoorten of genres worden behandeld is het wel handig om een genreoverzicht te hebben. Op die manier wordt duidelijk welke genres wanneer ongeveer aan bod komen.

Zet leerlingen aan het denken

Praat erover, lees erover, schrijf erover

W

Waar nagedacht wordt,
gebeurt taal.